

Strokovni simpozij ob 35. obletnici samostojne Slovenije

Tor, 26.05.2026 - 13:56

Natisni

Ljubljana, 26. maj 2026 – V dvorani Državnega sveta Republike Slovenije je potekal strokovni simpozij ob 35. obletnici samostojne Slovenije, ki so ga organizirali Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Muzej novejše in sodobne zgodovine Slovenije (MNSZS) ter Državni svet Republike Slovenije. Namen dogodka je bil osvetliti ključne politične, družbene, vojaške in varnostne procese nastanka slovenske države ter pomen njihovega raziskovanja in ohranjanja zgodovinskega spomina.

Udeležence je uvodoma nagovoril predsednik Državnega sveta RS **Marko Lotrič**, ki je poudaril pomen razumevanja osamosvojitvenih procesov kot temeljnega dela slovenske državnosti in demokratičnega razvoja. Ob tem je poudaril tudi vlogo Državnega sveta Republike Slovenije kot institucije, ki spodbuja dialog in vključevanje različnih družbenih interesov v demokratične procese. »Osamosvojitve Slovenije ni bila le politična odločitev, temveč izraz globoko ukoreninjene narodne zavesti. Temeljila je na značaju Slovencev – vztrajnem, miroljubnem, a hkrati odločnem,« je dejal in dodal, da demokracija ni samoumevna, temveč zahteva stalno nego, dialog in pripravljenost na poslušanje različnih družbenih pogledov. »Prav zato bo prostor Državnega sveta tudi v prihodnje široko odprt najrazličnejšim pobudam in tribunam civilne družbe, ki bogatijo demokratični dialog ter pogosto opozarjajo na vprašanja, ki jih institucionalna politika prevečkrat spregleda.«

Predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo **Ladislav Lipič** je v svojem nagovoru poudaril, da kot varuhi zgodovine nosimo odgovornost za ohranjanje spomina na prehojeno pot, kot graditelji prihodnosti pa moramo ustvarjati pogoje, v katerih bo Slovenija ostala država priložnosti, pravičnosti in dostojanstva. Spomnil je, da je bila teritorialna obramba najštevilnejša oborožena struktura z obsežno rezervno sestavo ter da je bilo v obdobju največjih napetosti med osamosvojitvenim procesom vpoklicanih približno 35.000 pripadnikov teritorialne obrambe. »Naj nas izkušnje preteklosti ne delijo, temveč povezujejo, in naj bodo temelj, na katerem bomo gradili prihodnost,« je sklenil Lipič.

Direktorica Muzeja novejše in sodobne zgodovine Slovenije mag. **Nataša Robežnik** je v nagovoru poudarila, da osamosvojitve za prebivalce Slovenije predstavlja eno ključnih prelomnic, ob njeni 35. obletnici pa je pomembno ne le ohranjanje spomina, temveč tudi razmislek o tem, kako to obdobje razumemo in ga predstavljamo prihodnjim generacijam. Pri tem je izpostavila posebno odgovornost muzejev: »Naša naloga ni le zbiranje in hranjenje predmetov, temveč tudi njihovo raziskovanje, interpretiranje in strokovno umešanje v širši zgodovinski prostor. Muzeji ob tem pomembne in pogosto kompleksne vsebine približujemo javnosti ter ustvarjamo prostor za razmislek in dialog o preteklosti.« Muzej se v okviru posebnega oddelka za obdobje samostojne Slovenije ter skozi razstave, publikacije in raziskovalne projekte aktivno posveča ohranjanju zgodovinskega spomina na proces slovenske osamosvojitve in razvoj samostojne države.

Simpozij je bil razdeljen na tri vsebinske sklope.

V prvem sklopu so govorniki osvetlili različne vidike političnega dogajanja ob koncu osemdesetih in začetku devetdesetih let.

Nataša Strlič je slikovito predstavila dogajanje v 80. letih. Oblikovala se je raznolika in vse bolj kritična opozicija. Zahtevala je politični pluralizem, svobodo tiska in govora ter večjo suverenosti republik. Proces proti četverici zaradi sojenja civilistom pred vojaškim sodiščem (afera JBTZ) in ustanovitev Odbora za varstvo človekovih pravic sta leta 1988 povezala opozicijo in sprožila odločen odziv civilne družbe. V Sloveniji je leta 1989 nastala večina opozicijskih političnih zvez, ki so skupaj z nekdanjimi družbeno političnimi

nimi organizacijami, aprila 1990 nastopile na demokrati?nih volitvah. Po zmagi je DEMOS (Demokrati?na opozicija Slovenije) sledil svojemu glavnemu cilju – samostojni državi Sloveniji.

Kaja Mujdrica je predstavila, kako je bila Jugoslavija v svojem zadnjem desetletju obstoja razumljena v mednarodnem prostoru. Posebna pozornost je bila namenjena analizam francoskih diplomatov, predvsem njihovim interpretacijam jugoslovanske krize ter scenarijem prihodnjega razvoja države, ki so jih oblikovali. Predstavila je tudi francoska stališ?a o prihodnosti Jugoslavije do za?etka devetdesetih let 20. stoletja. Pariz je razpad Jugoslavije dojemal kot ne?elen in destabilizacijski.

Dr. **Janez Osojnik** je predstavil dogajanje v zadnji ?etrtni leta 1990 v Republiki Sloveniji v smislu nastanka dveh plebiscitnih pobud in realizaciji ene izmed teh. Pozornost je bila namenjena politi?nim odlo?itvam v predplebiscitnem ?asu, naklonjenosti slovenske javnosti do morebitnih sprememb in samemu dnevu glasovanja, plebiscit pa je bil umeš?en v so?asno dogajanje v Jugoslaviji (ostale države so bile zasedene s sprejemanjem ustave oziroma republiškiimi volitvami). Spregovoril je o realizaciji plebiscitne odlo?itve v letu 1991 ter o nastanku in sprejemu slovenske ustave.

Drugi sklop je bil posve?en obrambi samostojne Slovenije v ?asu vojne, pri ?emer so govorniki osvetlili organizacijske, strateške in varnostne vidike obrambnega delovanja.

Dr. **Blaž Torkar** je pojasnil, da je manevrska struktura narodne zaš?ite (MSNZ) nastala kot odgovor na odvzem orožja Teritorialni obrambi maja leta 1990 in predstavlja za?etek organiziranih slovenskih obrambnih priprav. V prispevku je primerjal MSNZ s sodobnim konceptom delovanja odpora (ROC), in sicer na podlagi jasno opredeljene organizacijske strukture, družbene vklju?enosti, pravnega okvirja in psiholoških priprav. MSNZ je delovala kot samoinciativna organizacija, oblikovana »od vrha navzdol« in je temeljila na zaupanju. Iz jedra posameznikov se razširila v organizacijo okoli 21.000 pripadnikov TO in 10.000 mili?nikov. MSNZ je predstavljala oboroženo silo Slovencev pred osamosvojitveno vojno, ki je pomembno prispevala k zaš?iti slovenske države.

Dr. **Branimir Furlan** je orisal vojaško strategijo obrambe Slovenije, s poudarkom na klju?nih strateških odlo?itvah in organizaciji obrambnih sil. Slovenija je v letu 1991 uspešno uresni?ila strategijo in vzpostavila okoliš?ine, v katerih je bil zaš?iten proces osamosvojitve, da ne bi prišlo do prekinitve, in nato obramba Slovenije pred JLA. Strateški koncept je imel zna?ilnosti totalne obrambe in je udejanjal strategijo onemogo?anja. Uresni?evanje strateškega koncepta je omogo?ilo vzpostavitev stanja, v katerih je sovražnik doumel, da ne bo dosegel svojih ciljev, kar ga je odvrnilo od nadaljevanja agresije in prepri?alo o sprejetju odlo?itve o umiku iz Slovenije.

Dr. **Tomaž ?as** pa je predstavil vlogo milice v vojni in njeno vsakdanje policijsko delovanje. Predstavil je aktivnosti, ki so s strani slovenske milice potekale pred, med in po vojni za samostojno Slovenijo. Ob tem je izpostavil, da je morala milica v ?asu vojne opravljati vse svoje redne naloge, kot so varovanje ljudi in premoženja, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj ter druge naloge. Milica (kriminalisti?na služba) pa je morala po uradni dolžnosti opravljati ogleda krajev bojnih spopadov, kjer je prišlo do smrti ali povzro?enih telesnih poškodb na obeh straneh udeležencev vojne in civilnih žrtev. Poudaril je pomen akcije Sever in opisal manj znano, a zelo pomembno akcijo Skalo.

Tretji sklop je bil namenjen muzeološkemu delu in raziskovanju obdobja osamosvajanja, s posebnim poudarkom na snemanju pri?evanj za zbirko ustnih virov v Muzeju novejše in sodobne zgodovine Slovenije.

Projekt so predstavili **Dejan Juhart, Manca Murakezi in Katarina Sosi?** z Oddelka za obdobje samostojne Slovenije pri MNSZS. Predstavili so muzejske zbirke, v katerih muzej hrani predmete in fotografije, povezane z obdobjem osamosvajanja Slovenije, pregled dosedanjih razstav ter pedagoško dejavnost muzeja, namenjeno ozaveš?anju o tem pomembnem zgodovinskem obdobju. Poseben poudarek je bil namenjen projektom snemanja ustnih virov, predstavljeni pa so bili tudi metodologija snemanja pri?evanj veteranov ter prvi rezultati projekta. Ob tem so pojasnili še na?ine hranjenja, dokumentiranja in dostopa do ustnih virov, ki

jih muzej sistematično vključuje v svojo zbirko.

Simpozij je prispeval k poglobljenemu razumevanju osamosvojitvenih procesov ter njihovega pomena za sodobno slovensko državo in njeno demokratično ureditev ter odprl prostor za nadaljnje strokovne razprave o tem zgodovinskem obdobju.

Simpozij sta vodila kustos MNSZS **Dejan Juhart** in generalni sekretar Zveze veteranov vojne za Slovenijo **Mitja Jankovič**.

Foto in video: Benjamin Beci/Državni svet RS

